

יעוץ ותוכן הלכתי הרב צבי הרץ
כתובה ועריכה שלמה שיפמן

עלון סיפורים להלכה שלמה

ערש"ק פרשת נח תשע"ז

עלון מס' 34

בס"ד

שבת תשובה חלק ה'

תקציר הפרקים הקודמים

הנערים יצאו לחופשת סוף שנה, גנבים שבאו לפרוץ לחממות של אלעזר, דודו של מתן, שברו את החממות, ולכן היה צורך לקטוף את הירקות במהירות, לפני שיתקלקלו ע"י השמש, הבחורים התנדבו לסייע במשימה, כאשר הנערים התכוננו לחזור לשבת לביתם עלתה בעיה, שכן היה צורך להשלים מניין בגבעה הסמוכה, לפני תפילת מנחה התיישבו הנערים ללמוד הלכות תלמוד תורה עם הרב מרדכי

חזקיה, שאמור כמו שהבנתי לסעוד איתנו בסעודה שלישית, כי נושא ברכות הוא נושא חשוב מאד, שכדאי ללמוד אותו לעומק"

אחר הכריזו הרב מרדכי "בואו ונמשיך ללמוד על עניין לימוד התורה, ויש לדעת שלמרות שלימוד התורה הוא חשוב מאד, אין למתפלל ללמוד תורה בזמן חזרת הש"צ של שמונה עשרה ובקדיש, ואפילו בהרהור או בעיון בעלמא אסור (הליכות עולם ח"א עמ' קצא-קצב, הלכה ברורה סי' קכד ס"ד). והעושה כן לא די

שלא יקבל שכר אלא יקבל עונש, ותורה כזו לא תצליח (אורחות יושר עמ' קד ס"ב כח לרב קנייבסקי) ועל זה מוסיף בעל השומר אמונים ואומר שאם לאדם התחדש חידוש בתורה תוך כדי התפילה ידע האדם כי מי שנתן לו את החידוש הנ"ל הוא היצה"ר שמעוניין להוציא את האדם מעולם התפילה למקומות אחרים ר"ל"

"ועכשיו בואו ונראה מה כוחו של לימוד התורה, אין שום תרופה לשבירת

היצר הרע מלבד לימוד תורה, ואם עוסקים בתורה אין נמסרים בידו (גמ' קידושין ל). וכן התורה מגינה גם מן היסורים (גמ' סוטה כא.) ומצליחה עסקיו של הלומד (גמ' ע"ז יט). ועוד נאמר כל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני, וכל המקיים תורה מעוני סופו לקיימה מעושר (שו"ע ע"ע סעי' כ"ו) דבר זה נאמר לתשומת לב כל אלה שמרוב טרדות הפרנסה לא לומדים. יש כאן אזהרה שכל המבטל תורה בגלל פרנסה סופו שגם פרנסה לא תהיה לו"

"ודבר אחרון" הוסיף הרב מרדכי "כאשר אדם לומד וצריך לצאת לחוץ אל יניח את הספר פתוח כי ע"י זה משכח תלמודו (ש"ך יור"ד סי' רעז)"

"ולסיום הנושא, נענה עידו על שאלתך, האם כאשר אנו מסתכלים על הנהגותיו של רב האם זה נחשב לנו כלימוד תורה, והתשובה היא שכן, ואף יש ערך גדול יותר למי

"הרב" קרא אליהו "היה לי פעם דיון עם חבר, האם יותר טוב ללמוד לבד או בקבוצה" - "שאלה חשובה מאד שבאמת הרבה אנשים מתחבטים בה, והתשובה לכך היא: מצינו בחז"ל כי אינו דומה מרובים העושים מצווה למועטים העושים מצווה, ולכן חבורה של אנשים הלומדים תורה, גדולה מעלתם לאין ערוך מיחיד הלומד תורה, ולכן עדיף ללמוד בשיעור בביה"כ מללמוד בבית לבד (תורת כהנים בחוקותי) וגם בכלל כדאי ועדיף ללמוד בבית הכנסת ובשיעור, מאשר בבית,

ששם יש טרדות והפרעות, וישנם הרבה דברים שיכולים להסיח את הדעת מהלימוד ויש שהמליצו את הפס' "אם בחוקתי תלכו" על עניין זה, לומר, שמי שרוצה ללמוד את חוקות הקב"ה כלומר ללמוד תורה עליו לצאת וללכת מהבית אל בית המדרש

עוד הלכה שמאד שכיחה כאשר לומדים בשיעור בבית הכנסת והביאו להם כיבוד, לא יברך כל אחד בקול

רם ויבטל את הלומדים ע"י עניית אמן אלא יברך כל אחד לעצמו בשקט (עיי' כה"ח סי' רחצ ס"ק ע") ובדיוק באותו הזמן נכנסה תמר, והניחה על השולחן בקבוקי שתיה קרה וכוסות - "איזה מזל" אמר מתן "שבדיוק עכשיו למדנו שכל אחד צריך לברך בשקט כדי לא להפריע למהלך השיעור"

- "הרב יש לי שאלה" קרא עידו "שגם קשורה לשיעור תורה וגם להלכות ברכות, מה קורה אם אדם נמצא בשיעור, והגישו לפניו לדוגמא שתיה, כמו שקרה אצלנו עכשיו, והאדם בירך שהכל, ולפתע הוא נצרך לצאת החוצה לכמה דקות, ואח"כ הוא חוזר לשמוע את המשך השיעור, האם הוא צריך לחזור ולברך בשנית על כוס השתיה הבאה שלו?" - "עידו" אמר הרב מרדכי "היום יש לך שאלות פגו, אבל ברשותך אני רוצה קודם לענות לך על שאלתך הראשונה, בעניין לימוד התורה ממעשה הרב, שלא שכחתי אותה, ואני מציע שעל שאלתך זו יענה הרב

אך מי ששותה כדי להעביר הרגשה רעה כגון הרגשת חנק, אינו מברך. (שו"ע רד"ז)
 וכן אם שותה כדי לבלוע תרופה וכדומה, או להעביר ריח רע – אינו מברך.

ודבר מצוי הוא, שאדם נמצא בביתו, ושותה הוא לדוגמא כוס מים ולאחר זמן מעוניין הוא לשתות כוס נוספת, האם צריך הוא לברך בשנית? והתשובה היא, אדם ששותה מים בבית, יכול לכוון בברכתו הראשונה שברכה זו תוציא אותו לכל השתיות שמתכנן לשתות היום בבית. (ביה"ל ריש סימן רצ, שו"ת יחוזה דעת חלק ו סימן יא)
 וכל זה אמור כאשר האדם כל הזמן שהה בבית, אבל אם יצא מביתו, ואפילו לזמן מועט, הדין הוא כדלקמן לכתחילה – אדם שאוכל במקום מסוים לכתחילה לא יצא מחוץ למקום לפני שיסיים סעודתו ויברך במקומו. (רמ"א קעח, ב)

בדיעבד אם אדם אכל או שתה בבית או בבית כנסת ויצא מהמקום וחזר, אם רוצה להמשיך ולאכול או לשתות, יש חילוק מה הוא המאכל שהוא אכל. לדעת הרמ"א – אם אכל לפחות כשיעור כזית פת או דברי מזונות או פרות משבעת המינים – יכול להמשיך ולאכול ואינו צריך לברך שוב.

אם אכל פירות (שלא משבעת המינים) או שתה, אם השאיר אנשים במקום הסעודה שממשיכים את האכילה בזמן שהוא יצא, אין צריך לברך, ואם לא נשארו אנשים במקומו הראשון – צריך לברך שוב על מה שרוצה לאכול.

(רמ"א קעח, ב, מ"ב שם)
 לדעת הספרדים – אם אכל לפחות שיעור כזית פת או דברי מזונות או פרות משבעת המינים – יכול להמשיך ולאכול ואינו צריך לברך שוב.

אם אכל פירות או שתה – צריך לחזור ולברך ברכה ראשונה כאשר חוזר הוא למקומו הראשון (בא"ח שנה ראשונה פרשת בהעלותך, ילקוט יוסף ברכות סימן קעח)

ובזה גם ענינו על שאלתך, נכון עידו? – נכון הרב, זה בדיוק מה ששאלתי

–"יפה" אמר הרב חזקיה "עכשיו אשאל אתכם שאלה, מה אתם חושבים, האם יש הבדל בין אדם שנמצא בביתו לבין מי שמתארח אצל חברו, לענין ברכות?" –"אני חושב" קרא נחום "שאינן הבדל כי הברכה היא אחת לכל אדם, ובכל מקום" –"ואני חושב" קרא אליאב "שיש הבדל, כמו שהאדם מתנהג אחרת בבית חברו, מאשר הוא מתנהג בביתו שלו" –"יפה מאד" קרא הרב חזקיה "אתם ממש תלמידי חכמים מדופלמים, שמעלים פה סברות יפות וחשובות, לעוד משהו יש רעיון?" שאל הרב חזקיה בשנית –"כן" קרא אליהו "עלתה לי כרגע מחשבה בנושא

שמשמש תלמידי חכמים יותר מלימוד עצמי בספר, כמו שאומרת לנו הגמרא במסכת ברכות "וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה" שכן ע"י כך האדם לומד הלכה למעשה מהרב שאותו הוא משמש, כיצד עליו לנהוג הלכה למעשה, בכל דבר מאורחות חייו, לדוגמא הוא יכול ללמוד ממנו לא רק מה מברכים על דבר מסוים אלא גם איך מברכים, לאט ובכוונה, בלי לבלוע את המילים, או איך מתפללים אילו הכנות עושים לפני התפילה ועוד דברים על זו הדרך, שאותם לא ניתן ללמוד מתוך הספר, ואני תפילה שבאמת נזכה כולנו לשמש תלמידי חכמים אמתיים שע"י כך נזכה לטפס מעלה מעלה בדרך העולה בית א – ל"

הרב מרדכי הביט שוב בשעונו "מצויין בס"ד סיימנו את השיעור בדיוק בזמן לתפילת מנחה"
 לאחר תפילת מנחה ניגשה החבורה ונטלה ידיים, והתיישבה לאכול את הסעודה השלישית, לאחר שסעדו את ליבם עם המטעמים המיוחדים, שהכינה תמר, פצחו כולם בזמירות שבת בקול רם ובהתלהבות כשסיימו לשיר קם אברהם הגבאי והכריז "לכבוד הוא לנו לארח במקומנו את הרב חזקיה, שטרח ובא אלינו במיוחד, ואנחנו שמחים לכבד אותו באמירת דבר התורה"

הרב חזקיה פתח ספר, והניח אותו לפניו, אחר פתח ואמר "ברשות כל המסובים, כל אחד לפי כבודו ומעלתו, לפני הסעודה ביקש ממני

ידידי הנכבד הרב מרדכי שליט"א להעביר שיעור בהלכות ברכות, לאור שאלה שהוא נשאל במהלך השיעור שהתקיים לפני תפילת המנחה, וכמו שכתוב אין מסרבים לגדול, אז ברשותכם נלמד כמה הלכות בנושא חשוב זה, וגם בס"ד נענה על השאלה שנשאלה.

הגמרא בברכות אומרת, שחייב ברכה הוא מסברה שאסור לאדם שיהנה מהעולם הזה ללא ברכה. וכל מי שנהנה ללא ברכה כאילו מעל וגול מהקב"ה. (ברכות לה ע"א) ישנן כמה סוגי ברכות :

ברכות המצוות – ברכות לפני קיום מצווה.
 ברכות התפילה – ברכות שתיקנו חז"ל בתפילה – ברוך שאמר, ישתבח, ברכות ק"ש וברכות שמונה עשרה.
 ברכות הנהנין – ברכות לפני אכילה, שתיה, ריח.
 ברכות השבח – ברכות שמשבחים את הקב"ה על מעשיו
 ברכות הראיה – ברכות שמברכים כשרואים דבר מיוחד, אחרי שלמדנו את יסוד הדברים נלמד עתה מתי מברכים, הכלל בברכות על המצוות הוא שיש לברך עובר לעשייתן, כלומר צריך לברך לפני קיום המצווה.

בברכות על אכילה ושתיה, תקנו חז"ל שמברכים לפני האכילה והשתיה, ומברכים אחרי אם אכלו או שתו מעל שיעור מסוים.

ברכות הנהנין, נתקנו על הנאה שהאדם מקבל מהמזון או השתיה. ולכן מי ששותה מים כי הוא צמא מברך על המים,

העלון מוקדש השבוע לעילוי זשמת
 מרן הרב עובדיה יוסף ב"ר יעקב וז"ר ז"ה זצוק"ל ז"ע
 הרה"ק רבי ישראל מרוזין ב"ר שלום שכנא זצוק"ל ז"ע